

HIMNO KALBA / 2015 vasario 16

Nuo neatmenamų laikų Vilniuje, dabartinės Vilkpėdės gatvės įkalnėje gulėjęs didžiulis kelių metrų skersmens akmuo su vilkų ir ožkų pėdų įspaudais - nebylus senosios baltų kultūros paminklas. Gal ten būta ir daugiau tokių ritualinių akmenų (XVII amžiaus žemėlapiuose jie pažymėti raide W) kurie vėliau buvo skaldomi ir statyboms naudojami. Paskutinis akmuo su pėda buvo suskaldytas 1937 metais ir, jei tikėti amžininkams, panaudotas grindiniui ir *budavonėms*. Neliko svarbaus ir kultūros tęstinumą bylojančio įrodymo. Suprantu, jei tai įvyktų kokio baisaus karo su kitatikiais metu ar prieš kelis šimtus metų, tačiau kai istorinė relikvija skaldoma, naikinama XX amžiuje, mieste, kuriame jau penktą šimtmetį veikė universitetas, o inteligentų gretos buvo pakankamai sustiprėjusios (o tuo pačiu ir visuomenės savimonė), tokia archeologinio paminklo netektis nesuvokiama. Ieškodamas neišmanymo ir tamsumos priežasčių staiga sumečiau, kad yra kur kas svarbesnių netekčių, pasimetusių reikšmių, daiktų. Niekas nebežino, kur numesta ar gudriai paslėpta Mindaugo karūna, net ir jo kapo vieta nežinoma. Ar tai neparodo mūsų protėvių nepagarbos savo tautos istorijai? O kur 1918 metų Nepriklausomybės Akto originalas? Ir tas pasimetė? Pasimeta, kai nerūpi, kai nesvarbu. Taip ir dabar pasimeta daugybė įvykių, sprendimų, reikšmių. Atkreipkite dėmesį, su kokia pagarba dienraščiai fiksuoja kiekvieną smulkmeną, faktelius apie vienadienes žvaigždes ir vis įmantresnius nusikaltėlius. Didieji įvykiai nustumti į šalikelę. Įpratome gyventi be jų. Tuomet jų ir nėra.

Su kiekvienu persikėlimu į naują butą lietuviai išmeta senus baldus ir archyvus, gal net tuos pirmiau – juk tai tik popieriai, laiškai, kurių adresatai nieko ainiams nesako, nes nėra tęstinumo. Kiek archyvų į užsienius su visam išvykę tautiečiai savo dideliose lagaminuose įsideda? Dar ir savo

vaikus seneliams pameta, kiti visai apie juos užmiršta... O kiek pažadų daliname, apgaudinėjame! Net į grybų rinkimo konkursą įsigudrinta papildomų grybų rekordiniam svoriui po skvermais vežtis. Prizas svarbesnis už sąžinę...

Šluba ta mūsų atmintis: krašto istorija gali sudominti nebent pasakojimai apie *kiškių bijojusį* karalių Mindaugą arba *baisią* Barboros ligą...

...Kiekvienais metais yra tokios dienos, kai jau pagerbti šventieji Jokūbas Picasas, Saturninas, Kotryna de Labure, Melchijadas ir Romarikas, jau įvykęs Švenčiausiosios mergelės Marijos nekaltas prasidėjimas, o ir trečiasis Advento sekmadienis čia pat - teka ramus ir palaimingas tikinčiųjų gyvenimas. Kas prisiliečia prie to vardų ir įvykių sąrašo, kas giliau panagrinėja šventųjų gyvenimus ir darbus, tą paliečia iš istorijos gelmių sklindančios aistros ir spindesiai. Tai – pranešimai iš toumos, kuriais dažnokai uždangstome aptrupėjusį sielos buveinės fasadą.

Bet yra ir čia pat, bemaž kasdien girdimas ir giedamas labai svarbių pranešimų katalogas, kuris, deja, vis tolsta nuo mūsų, vis lėkštėja, vis mažiau jaudrina. Tai - mūsų valstybės *Himnas*.

Pagalvojau, jei hermeneutiniu būdu yra aiškinama *Biblija*, taip atskleidžiant *Švento Rašto* įvairiaprasmių turinį ir jame sukaupotos išminties bei įvykių prasmę, kodėl nepritaikius to puikaus suvokimą palengvinančio metodo galių ir vieno neilgo, bet labai svarbaus teksto atskaidai? Hermeneutika gražiai vienija šaltinį ir mokymą, idėją ir vystymą, reikšmes ir pasekmes. Tad nutariau pasakyti Jums Himno kalbą, tiksliau – šnekėti Himno kalba. Įsiskaitykime:

I

Julius Būtėnas prisimena, kaip sunkiai sirgdamas Vincas Kudirka 1893 metais, bemaž niekieno nepadedamas parengė jubiliejinį, dešimtąjį *Varpo* numerį, ir ta proga sukūrė *Tautišką giesmę*. Sakralinis Lietuvos vardas prieš dešimtmetį ištartas Maironio poemėlėje *Lietuva* netrukus išsiskleidė jo eilėraštyje *Lietuva brangi*. Šių dviejų artimų kūrinų sugretinimas neišvengiamas: **Maironis** pradeda: *Lietuva brangi, mano Tėvyne, šalis, kur miega kapuos didvyriai...*

Himno eilutėje didvyrių buveinė labiau apibendrinta - ne vien *kapuos*, bet visoje šioje *žemėje*. Maironis taria *brangi*, Kudirka vertę praleidžia. Maironio Tėvynė - *mano*, Kudirkos - *mūsų*. Šie pirmosios eilutės skirtumai tėra tos pačios idėjos variacija, tik himno tekste pilietis išvedamas iš romantizuoto Tėvynės įvaizdžio ir yra kviečiamas įsisąmoninti, kad Tėvynė - visų *mūsų* namai, o didvyriai gali gyventi ir *dabar*.

Palyginęs dviejų poetų eilutes patyriau, kad *Lietuva brangi* - intymi giesmė - tokia ir jos muzika - turėtų būti giedama vienu balsu, lyg sau. Tai - malda. Gi *Tautiška giesmė* - visuotinė, telkianti. Dabar gi vienoda intonacija giedame ir vieną, ir kitą. Šių šalia esančių giesmių suvokimas turėtų būti suvokiamas kaip asmeniškumo ir visuotinio ženklo.

II

Praeities tema daug ką dabar erzina, o gal be reikalo? Tai, kas kažkada vyko yra svarbu dėl dabarties ir netgi ateities, nes stipri praeitis maitina. Be atminties neįmanoma susieti vertybių, tradicijų reikšmės ir tautos

gyvenimas gali tapti priklausomas tą atmintį išsaugojusių aplinkinių. Giedodami šiuos žodžius nedažnas susimąstome, kokia konkreči *stiprybė* turima galvoje. Ir iš kokio laikmečio? Gal LDK, o gal feodalinės, buržuazinės, socialistinės epochos? Ne. Himno eilutė kreipiasi į konkrečią mano protėvių ir ainių susaistytą šeimą, į mano elgseną. Juk visa, kas tūno manyje, paveldėta iš praeities, ir turėčiau patikrinti, kaip ir kiek ji užpildžiusi mano esatį. Bet ir to maža! Privalau pasirinkti, didžiosiomis vertybių svarstyklėmis pasverti, netgi įkainoti tas gėrybes, saugoti. Bet nuostabiausias šioje eilutėje yra tautos tęstinumo kodas - *tave sūnūs*. Kokie tavo palikuonys? Kaip juos ruoš **gyvenimui**? Ką jie veikia, kokie jų džiaugsmas, problemos, svajos, kiek jiems dabar metų? Kas, giedodamas šią eilutę mąsto apie savo vaikus? Gal pameni, kada paskutinį kartą bučiavai savo Motiną? Konfucijus mokė: *auklėjimas tinkamas, kai tėvai turi rūpesčių dėl savo vaikų tik jiems susirgus*.

Sakysite, tai vis sentimentai. Tačiau dažniausiai iš mažų sentimentų gimsta didelė jėga, o ne atvirkščiai. Bejausmė jėga pajėgi tik griauti. Ir dar vienas pastebėjimas - Kudirka į Tėvynę kreipiasi *Tu*. Neatsitiktinai. *Jūs* gal pagarbiau, bet pranyktų artumas, bendruomeniškumas. Kreiptis į Tėvynę *Jūs* - lyg į svetimą. Juk *Tu* esu *Aš*.

III

Sugiedojus šią eilutę mūsų veidus turėtų nutvieksti raudonis. Deja, įrausta, bet ne iš gėdos. Žodis *dora* šiandien tėra *pamesta* sinonimas... Tad kokiais takais eina mūsų vaikai? Žodis - ne takas, nes ir takas - tik žodis, kol tako nėra, kol nežinia kas jį pramins, kur jis veda, kas juo vaikšto. Lietuvoje

tikrai daug takų. Išmindžiotų, žinomų, pasikartojančių, tačiau dar kiek neatrastų! Vieni juo paverčia klystkeliais, kiti – atradimų plentais, treči – tik greitkeliais. Gyvena greičiau, nei suvokia. Tad kokiais takais eina mūsų vaikai? Gal tėvų, klausiate. Deja, tėvai dažnai mūsų vaikams trukdžiai, laisvės varžytojai. Tuomet pasigirsta balsų, kad vaikai turi būti absoliučiai laisvi, o auklėjimas prilyginamas pasikėsinimui į jų laisves ir beribes teises. Taip vaikai ir nueina takais-takeliais, tik ne dorybių derliaus skinti, o priešingai, į dvasines dykvietes, kuriose nei takų, nei kelrodžių. Vincas Kudirka įterpia toje eilutėje labai svarbų žodį – Tavo. Jis kviečia būtent *tavo* vaikus vesti dorybės takais. Tad ir tu pats turi būti doras, sektino elgesio žmogus. *Himno* autorius neįsakmus, taria žodį *tegul*. Taip, tu pats turi nuspręsti, kur ir kaip keliaus tavo vaikai. *Tegul* jie eina vedini aukštesnių idealų, amžiuose sustiprintų tradicijų, papročių ir tautinės savimonės. Tačiau poetas nenuolaidus, sakydamas, kad tavo vaikai tegu eina *vien* takais dorybės. Kitų nebesiūloma. O kitų ir nėra. Visi kiti veda į gūdžią girią, kurioje pasiklydusių laukia žūtis.

IV

Sutelktai įžvalgūs mūsų *Himno* žodžiai – sugebėta keliuose sakiniuose aprėpti ne tik savo krašto, bet ir viso pasaulio rūpesčius. Taigi tiems mūsų vaikams lemta ne vien dorai gyventi, bet ir noriai dirbuotis savo ir kitų labui. Būtent kitų, nes sau visuomet turėtų pakakti. Sutikau Lietuvoje daugybę gerą darančių žmonių. Dali jų dabar pasitraukė į užsienį, kiti dar čia bando ne vien apie savo kiemą galvoti. Gaila, kad dabartinėje visuomenėje nauda sau susiejama vien su savanaudiškumu ar įmantriais išskaičiavimais. O ar

meldžiantieji, vien iš įvairių labdarų, pašalpų ir dovanų gyvenantys – be nuodėmės?

Visuomenė susisluoksniavusi, įvairi kaip niekad, tačiau ir sutelkta. Regime daug gražios atjautos, pagalbos veiksmų, nuoširdumo. Laikraščių toks žanras – surinkti viską, kas bjauru ir bloga. Gyvenimas kitoks – daug jame šviesos ir gėrio, taurių siekių ir džiaugsmo. Jei būtų ir tokio turinio laikraščių, jų kiekis gerokai pranoktų dabar geltonuojančius kioskuose, o ir puslapių pristigtų geriems darbams aprašyti. Belieka pasižvalgyti, ir įsitikinsime, kad tikrovė visai kitokia. Taip, pasaulyje daug griauinama, tačiau ir statoma. Net po baisiausių cunamių ar karų žmonės kimba į darbus ir džiaugiasi nauja lysve, nauju statiniu, galiausiai smagia daina ar šokiu tuos pasiekimus palydėdami.

Taip, *Himne* apie *viską pagalvota* – ir timptelėjau save už rankovės – juk kalbu reklamos kalba!

V

Saulės Lietuvoje nedaug – tokia jau mūsų geografinė platuma. Tačiau ir reti saulės švytėjimai pro debesys nebepadės, jei gyvensime dvasios, moralės tamsybėje. Saulė tik apšviečia, išryškina kaip gyvename, kaip puošiame kraštą, kokius proveržius vykdome. Kai elektros daug, o tamsu aplinkui, penktoji *Himno* eilutė skelbia ne vien fizinio, bet ir dvasinio šviesulio, simbolio svarbą. Man tenka daug bendrauti su įvairiausiais žmonėmis skirtingose vietose. Viena jų – universitetai. Atrodytų, čia tos saulės turėtų būti daugiausia. Deja, ruošdamasis paskaitoms neretai susimąstau – ar reikia į jas

įterpti antro, trečio plano informaciją, ar būtina prisodrinti jas potekstėmis, alegorijomis, asociacijomis? Dažnai pateikęs kokią nors informaciją mažiau, ar ji mano klausytojams žinoma, ar galiu ja remdamasis eiti toliau, gilintis? Kartą sumaniau studentus pasiklausinėti apie šį bei tą – taip, dėl bendro vaizdo. Ko tik nesužinojau! Pasirodo, su *Reguiem* tinkamai atšvęstume Šv. Kalėdas, o Juozo Naujaliai svarbiausi kūriniai – operos. Vokiečių kalbą studijuojantys nieko negirdėję apie Friedrichą Schillerį, o informatikos mokslus kremtantys niekaip negalėjo prisiminti, kas gi yra toji informatika, kokia jos definicija. Vieniems *Himno* žodžių autorius - Maironis, kiti teigė, kad *Himnas* ir giesmė *Lietuviais esame mes gimę* – tai tas pats. Kaip čia neprisiminsi kolegės pianisto, kuris klausinėjo, kuo skiriasi Šilalė nuo Šilutės. Atsakiau – lygiai kaip Budapeštas nuo Bukarešto. – A, vadinasi, tai tas pats! – apsidžiaugė kolega.

Ne, nesakykime – yra daugybė išprususių, enciklopediškai mažančių jaunuolių, po kelias kalbas puikiai mokančių studentų, nerimstančių jaunų žmonių visose gyvenimo srityse. Tačiau kalbu apie tendenciją tenkintis tamsuma, nežinojimu. Jaukaus kūrybinio vakaro metu Londone kreipiausi į susirinkusius klausdamas, ar tie šimtai tūkstančių svarus renkančių lietuvių yra bent kartą buvę Britų muziejuje, *Covent Garden* operoje ar bent jau seklio Šerloko Holmsio namelyje, kuriame per tikrovėje nebūto personažo gyvenimą sutelktai parodyta britiško mentaliteto esmė. Pagaliau, ar visi emigrantai žino, kur yra lietuviškoji Šv. Kazimiero bažnytelė? O ką girdėję apie pirmosios emigracijos lietuvių, gausiai gyvenusių tame Londono rajone? O ar į naujas patalpas persikėlusio Lietuvos Respublikos ambasada tėra tik kriminalinių reikalų tvarkyklė? Skaudu, kai daugybė žmonių pasirenka tamsą, atsisakydami čia pat esančios šviesos, galinčios tas *tamsumas prašalinti*. Vėl ir vėl kalbu apie kultūros svarbą visose mūsų gyvenimo srityse, lietuvių kultūrą Tėvynėje ar

emigracijoje, kurią jis pasirenka kaip išeitį iš vienokios ar kitokios padėties. Taip, būtent kultūra formuoja žmogaus sprendimus, pasirinkimus. Emigracija yra taipogi kultūrinio apsisprendimo išdava. Iš tamsos į šviesą – tokia emigracijos idėja, nesvarbu, kas turėta omenyje – dvasinė laisvė ar ekonominė padėtis. Štai ir vėl į talką atkeliauja Himno eilutė – ji kviečia tamsumas prašalinti su šviesa ne kur kitur, o čia, Lietuvoje. Kaip mums stinga to mokėjimo! Vėl prisimenu savo studentus, tokius įvairius, su tokiomis skirtingomis kultūrinėmis patirtimis, jog kai sugrįžtu į auditoriją, esu apsisprendęs – kreipiuosi į tuos šviesesnius, jautresnius. Gal ir apsnūdę sukrus, susidomės, paklaus? Kai blogai mokiausi botaniką, ir niekas nebegalėjo padėti, pusbrolis kovo mėnesį iš savo sodo atnešė juodųjų serbentų šakele. – Žiūrėk, čia dar tik pumpurai. Pamerk. Turėtų išsprogti.

Taip buvau sudomintas botanika ir iki šiol augmenija mane keria. *Sudominti* – štai kur problema. Žinoma, ne kažkokiais triukais, dovanomis ar barniu, o tolimesnio tikslo siekiu, galimu nustebimu artimoje ateityje, atradimu. Tamsos skleidimas – užsiėmimas nesunkus. Mūsų žiniasklaida tai daro puikiai. Kasdien – plūpsnis tamsos. Šviesa jau daugelį verčia prisimerkti, o kiti jos išvengia stipriai pajuodintų akinių dėka. Kazys Binkis dar 1923 metais perspėjo – kai kam rūpi, kad *saulė per kaitriai nešildytų, kad akuliorių stiklai nesutirptų*. O kitus baido net žvakių šviesa, nuo kurių *šviesa* juk ir prasidėjo. Nuo balanų gadynės, nuo spingsulės, žibalinės lempos. Nuo toje blausioje šviesoje skaitomos draustos lietuviškos knygos. Prisimename išminčių, kuris nešėsi žibintą ant nugaros, kad tokiu būdu apšviestų kelią paskum jį einantiems? Žibintų dabar daug ir su stipria LED šviesa. Tačiau ar ne pernelyg stropiai juos nešame tik savo keleliui pašviesti? O gal iš tikrųjų – tai tik kelelis?...

VI

Iš tiesų *šviesa* – tik susitarimas. Susitaikę, kad ir tamsoje kažkiek matosi, galime gyventi ir taip – prietemoje, patamsiuose. O jei dar ginkluotas su naktinio matymo akiniais – gali visai tos tamsos nebijoti. Tačiau tai jau apsišvietusiojo pasiekimai. O tiesa? Su ja kiek kebliau, nes dabar blogus, neteisingus darbelius išvedę į šviesą su tiesa elgiamės labai keistai: negirdėjau, kad kas už tiesą būtų paaukštintas, o už tamsius darbelius – tinkamai nubaustas. Dabar tiesos prispaustas prie sienos moka taip gudriai išsisukti, išvengti atsakomybės, kad galiausiai neteisuolis tampa teisiu, o teisuolis – įtariamuoju. Demokratija yra visagalė, bet išsigimsta, kai jos vardu piktnaudžiaujama, ypač neleistina teisėsaugos lygmenyje. Gudriai manipuliuojant įstatymais galima, jei norima, jei apsimoka, bet kokį nusikaltėlį išteisinti. Teismų istorijoje žinomas faktas, kuomet daugybę giminaičių ir artimųjų išžudęs nusikaltėlis įmantrios advokato kalbos dėka buvo išteisintas. O tasai advokatas tik paklausė: - *ką gi mes teisiame? Žmogų, kuris neturi nei tėvo, nei motinos, nei seserų, nei brolių. Jis gi visiškas našlaitis!* Teisėjai pravirko ir žmogžudys buvo išteisintas.

Pradingstanti pagarba tiesai yra bausmė už mūsų potraukį tamsai.

VII

Lietuvoje labai daug viešos meilės. Štai solistė nuo scenos po kiekvienos dainos meta į salę žodžius *Aš jus myliu*. Po koncerto klausytojai su ašaromis akyse jai atkartoja – *mes mylime jus, mylime!* Valentino dieną darželyje švenčiantys vaikai lipdo širdeles sau ir auklėtojai ant skruostų, veidrodžių vonioje, ant mylimų žaislų, gatvėje ant automobilių. Politikai prisiekia meile tautai rinkimų išvakarėse, televizijos šou vedėjai meilę dalina visiems, kas bent kiek paaukos kažkokiai labdaringai akcijai, kurios pajamų ataskaitų nerasite jokiuose laikraščiuose. Meilės sąvoka tapo niekinė. Marijonas Mikutavičius dainuoja *Aš myliu Lietuvą*. Puiki intencija, tačiau kaip sunku išgirsti ir sudrebinti savyje pirmąją tos frazės reikšmę. Tiesa, sunku tai padaryti skambant gana primityviai muzikai, kurioje nebėra tą frazę atitinkančio meninio svorio ar įtaigos, tačiau ir tokia daina dabar jau prabanga nuskurdusiame, pigiai meilę pardavinėjusiame pasaulyje. Tačiau yra ir kitaip: dar neseniai Valentino diena buvo svarbesnė už Nepriklausomybės dieną – abi švenčiamos šalia. Dabar abi jau nutolo viena nuo kitos. Ne kalendoriuje, o prasmėse, vertėse. Smagi ir šmaikšti valentiniškos meilės fiesta ir nuoširdi, jautri meilė Lietuvai randa skirtingas paminėjimo, suvokimo formas. Tai džiugina.

Meilės turinio įvairovės niekadų nebus per daug. *Himnas* kviečia meilės liepsnai mūsų širdyse. Taip, jos dar maža. Neramu, kad patys nejučiomis ją gesiname, tramdome. Keliaujant po pasaulį dažnai, išgirdę mūsų kalbą, žmonės klausia – *iš kur jus?* Aiškinu – esame šalia Latvijos, Lenkijos, Baltarusijos... Gal jus rusai? – perklausia. Nežino apie mus, nežino. Tasai nežinojimas nėra tik svetur gyvenančių neišprusimo žymė. Nemylime mes Lietuvos, nerodome jai pagarbos nei čia, nei kur išvykę ar apsigyvenę. Skurdžios mūsų žinios apie istoriją, kultūrą, pasiekimus. Ar net tiksluosius

mokslus studijuojantys žino ką apie mūsų pasaulio universitetuose studijavusius ir didžią mokslinę šlovę užtarnavusius mokslininkus. Netgi Juliaus Algirdo Greimo ar Marijos Gimbutienės vardai daugumai tėra tik raidžių garsai, o ne garsenybės. Kas žinoma apie tėvą ir sūnų Jurgius Baltrušaičius ar unikalų mokslininką Igną Domeiką, buvusį Čilės universiteto rektorių, įamžintą augalų ir mineralų pavadinimuose. Kažkada Žemaitė buvo pagerbta portretu ant vieno lito vertės banknoto, kurį vėliau pakeitė metalinis pinigas. Litas – nedidelė suma, tačiau dažnai vartojama. Gerai buvo Žemaitėi ant lito. Dabar galėjo būti ant euro, kaip kad Dante ant itališkos euro monetos. Galėjo būti ir kitokių meilę Tėvynei parodančių ženklų, greičiau nei Aleksandrui Dolskiui ar Frankui Zappai pastatomų paminklų, drąsiau į repertuarus įtraukiamų lietuviškų muzikos kūrinių, lietuviškesnio Europos kultūros sostinės turinio, visokių grupių, firmų, sindikatų ir korporacijų pavadinimų su lietuviškais žodžiais, tvarkingos ir teisingos lietuviškos kalbos visuose eteriuose ir reklamose, neformalios meilės kultūrai vadovėliuose ir pamokėlėse, meilės mokslui ir menui už tuos rūpesčius atsakingose ministerijose. Daugiau degimo širdyse, o ne aludėse, sielose, o ne mitinguose, protuose, o ne deklaracijose.

Lietuvoje daug ir slaptos meilės – bajoriškajai, buržuazinei, sovietinei praeičiai, nepasotinamos meilės patiems sau, dar daugiau šunims ir automobiliams nei savo vaikams, ir dar dvigubai daugiau daiktams, ypač tiems, kurių negali įsigyti be paskolos. Galiausiai nustembame, kad ateitis kuriama be meilės, polėkio, be idėjų. Meilės anatomiją tyrusioje ir į Bibliją patekusioje *Giesmių Giesmėje* skaitome: *Jeigu žmogus siūlytų už meilę visą savo turtą, būtų tik paniekos vertas* (Gg 8,7).

VIII

Paskutinė eilutė įpareigoja, atrodytų, nepakeliamai naštai – vienybės siekiui. Viltis, jog jos yra, su kaupu buvo patvirtinta Baltijos kelyje, kuomet ne dėl Gineso rekordo, kurie šiaip iš esmės visi yra niekiniai, o dėl valstybės ateities buvo susivienyta. Tiesa, sekančiuose naujųjų laikų istorijos epizoduose ta vienybė buvo suabejota, netgi iš jos mūsų pačių pasišaipyta. Tačiau ji yra, laukianti esminių jos išraiškų ir politikos, ir kultūros scenose. Įsitikinęs, kad dirbtinai nereikia tos vienybės tikrinti lyg kokios priešgaisrinės sirenos – kai nereikia, ji ir neveiks. Tačiau pavojaus, esminių sprendimų momentais ji bus čia, jungianti ir laiminti. O kad tomis jos galiomis galėtume pasikliauti, kviečiu vėl ir vėl sugrįžti *Himno* eilutes pasitikrinimui, perspėjimui, padrąsinimui.

Štai ir baigiu *Himno Kalbą*, sveikindamas ją visus čia susirinkusius su Vasario 16-sios švente. Dėkoju už suteiktą garbę pasakyti tai iš šio įpareigojančios tribūnos.

Giedrius Kuprevičius

Kauno technologijų universiteto Senatas, 2015 vasario 13